

öfver sålunda at stadga och förordna, at de, som medh brukens fortdrifvande hafva till att beställa, skall här medh strengeligen och alfarligen vara förbudit någre köpmannevarur, såsom siden, kläde, lärefftt, spesseri och krydder eller andra sådane kramvarur samt vin och andre drycker hafva falt och uthur sine boder och källare at försällia och föryttra. I lika måtto skall dem och vara förment och vägrat medh victualiepertzeler och matvarur någon handel at drifva, såsom salt, sill, lax, torrisk, humbla medh mere sådant, hvarigenom hökrare pläga och vane äre sin näring sökia. Men spannemål, smör, ost, kött, flesk och strömming vill h. k. M:t dem nådigst förundt och efterlåtitt hafva så mycket årligen opköpa och sigh tillhandla, som de sitt arbetesfolck kunna underhålla och försörja medh, jämväll och förbyta uthi vedh, kål, hö och halm, till brukens des bättre fortsättiande och cultur, och må ingen sigh understå och fördrista medh desse pertzeler eller de andre ofvantalde någon köpenskap och uthprånglande drifva, vidh godzets förbrytande, tvådelerne under h. k. M:t och chronan samt tredingen till den stadh, som bemälte bruk näst är beläget under.

2. H. k. M:t pröfvar och erachtar icke mindre borgerskapets förderf och undergångh causeras och förorsakas af den orichtighet, som medh betalningen hållas, hvilket borgerskapet icke ringa trycker, i det att de sin skuld, som de hos en och annan hafva uthståendes, inthet kunna mächtige blifva, uthan at handelen, igenom det de sine creditorer inthet kunna betala men komma uthi misscredit, märckeligen och icke uthan deras högsta skada försvagas och endtligen faller och blifver till inthet. Sådant till att afhielpa och alle här afstående och växande misshelligheter at afvärja vill h. k. M:t på medel och vägar medh sitt elskelige riksrådz råde vara betänckt och med forderligste, som görligit är, sådant i väret ställa och executera låtha.

§ 3 handlar om städernas kontribution; § 4 om handelskompanierna.

5. Såsom städernes välfärdh, flor och opkompst förnämligst bestå och är till förmodha af loflige trafiquer och köpenskap samt allehanda manufacturers och handvärckers inplantering, idkande och bruck, altså och derhos redunderar och härflyter opå dem icke ringa styrkio, at goda och hälsosamma ordningar hållas vidh macht, och alt rymmes af vägen, som en och annan uthi sin näring och handtering mände irra och turbera. H. k. M:t hafver i betrachtande af detta den förordning göra och författa låtit, at

uthi städerne skole visse bakare tillsättias, almänne brygge- och slachtarehus oprättas, at derigenom måtte afskaffat varda alt kättelebryggeri och det oordentelige slachtande, som hvar man sölar sigh medh i husen, hvilcket icke allenast är en redeligh borgarenäringh till mens och förfångh, uthan gifver och mycken oredo, afsacknad och underslef uthi chronones accis opbärande, efftersom h. k. M:t hafver för dette och ofta till des landzhöfdingar, borgemästare och rådih i städerne sampt de öfver bemälte accis inrättande förordnade inspectorer häröfver des befalning låtit uthgå. Nu förspörrier h. k. M:t icke uthan misshagh, at borgemästare och rådih medh des borgerskap icke allenast ännu inthet denne k. M:t:z helsosamma förordningh hafva hulpet i värcket at ställa och inspectorerne, som öfver des inrättande förordnade äre, tilbörligen gådt tillhanda, uthan och nu ansökia och begära, at dem och deres borgerskap må här effter tillstädias medh bryggiande och slachteri uthi deres hus, som vant är, at continuera och fortfara, hvarföre vill h. k. M:t des trogne undersåthere, borgemästare och rådih sampt borgerskapet i städerne, hafva ännu förmant, pålagdt och befallat, at de låtha sin försorgh och åhogha vara, det icke allenast bryggiare- och slachtarehus måge uthi städerne oprättade varda, visse borgare, bryggiare och slachtare, så många som till städernes tarfvor och hvars och ens nödtorft kunne behöfvas, tillsättias och förordnas, uthan ett bryggeri och slachtande, som uthi ens och annars hus till de andres förfång och afskärande i deras näring, betagas och afskaffas.

6. Är borgerskapets besvär, att de måste sitt godz och varor, som de till marcknader föra, ofta och åthskillige resor förtulla, hvar medh godzet mer och mer så till sälliarens som köparens besvär och skada blifver graverat. H. k. M:t hafver detta deras ansökiande intaget och öfverlagdt, och aldenstundh tullordinantzien, som på en almän ricksdagh belevfat och giord är, uthtryckeligen förmår och innehåller, att så ofta något godz ankommer till någon stadh eller tullplatz och der oplägges eller föryttras, skall den lille tullen deraf tagas och gifvas, dy är inthet mer än skäligt, att borgerskapet sigh effter samma tullordinantzie hörsamligen rätte. Der och h. k. M:t ville uthi ett eller annat någon sådan frihet tillåta, skulle der under ett stort underslef och flärdh föröfvas, och tullen sålunda chronan uthi des intrader och inkompster till en märkelig afsacknad fast förfalla och blifva till inthet.

7. Är samptlige upstädernes borgerskapets underdånige an-

sökiande och begäran, at ingen siöstadzbo må tillåtit vara at drifva någon handel eller hafva hambrar och andre bruck ofvan upstäderna i bergslagen eller å landet, medh mindre de vele uthi upstäderna vinna burskap. H. k. M:t hafver dette ärendet taget uthi betänckiande och öfvervägdt, och såsom h. k. M:t betrachtar och conside[re]rar, det bemälte värck, som nu förmedelst dels fremmandes och uthländskes, dels och siöstädzboernes flit, förståndh och store omkostnad äre optagne, lågo för någon tidh tillbakar nidre, och kostelige strömmar, som medh allehanda nödtorftige värck, hambrar och manufacturer äre bebygde, af upstädzboerne då blefve förgätne och försummade, derhos att ganska få finnas iblandh bemälte upstädzboer, som förmögenhet, villia och förståndh hafva, slike värck och bruk optagha, excolera och fortdrifva; hvarföre faller h. k. M:t betänckelighet både at stöta dem uth, som med icke ringa sin omkostnad och arbete hafva bracht värcken på gångh, eller låta de andre för upstädzboernes medellöshet liggia öde och försummas, så väll som oskäligt erachtar at binda och obligera förberörde främmande eller siöstädzborgerne, att de sigh uthi upstäderna skole nidsättia och burskap vinna, uthan vill h. k. M:t fast mera dem, som h. k. M:t pröfvar hugh, villie, förståndh och förmögenhet hafva bemälte värck att fortdrifva, på alle görliche sätt befordra och dem förmedelst privilegier och immuniteter främia och hielpa, tillåtandes bergslagen och deraf dependerade värck af alle uthan åthskillnad och respect, anten den är siö- eller upstadzborgare, indlänsk eller fremmande, brukas, drifvas och fortsättias. Och kan h. k. M:t icke se, medh hvadh fogh och skäl, som des undersåtere uthi upstäderna häröfver sigh besvära, aldenstund ännu många kostelige strömmar äre obygd samt rike och ymbnige bergsbruk liggia öde och nedre, så at dem ingen materie felar, sit förståndh, flit och omkostnad till sin proufit och nytta och fäderneslandzens cultur at använda.

8. Anholla borgerskapet i upstäderna, emädan dem är betaget at bruka seglationen uthrikes, at dem må i den staden uthi deres frimarcknader inköpet af berg- och landtmannens varur allena uplåtas och siöstädzborgerskapet blifva förment och vägrat sådane varur af någon annan uthan upstädzborgerskapet sigh tillhandla, eller och, så frampt sådant inthet kunne stå till att erholla och nå, att och då dem icke mindre må frit och öpet stå medh de fremmande uthi stapelstädernes frimarcknader at handla och varur emot varur förbyta och studza. H. k. M:t hafver dette upstädzborger-

skapets ansökiande och begäran öfverlagdt, och endoch h. k. M:t icke obenägen vore sine undersåthere, siö- och upstädz borgerskapet, uthi deres marcknader en reciproque handel effterlåtha och desse tillstädia jämte stapelstädernes borgerskap uthi deres frimarecknader till de fremmande sine varur anten försällia eller varur emot varur förbyta, lickväll drager h. k. M:t betänckiande, och dette af särdeles orsaker, sådane at tillstädia, uthan vill, at des undersåther sigh effter h. k. M:tz öpne placat, *anno* 1637 den 26 augusti af trycket afgånget och publiceradt¹, i dette fallet rätta och regulera skole. H. k. M:t kan och derjämbte pröfva och betänckia, hvadh skadha och afsacknad landtmannen och almogen å landet, till hvilekes lisa och förkofringh frimarecknader äre pålyste och förordnade, vill tillväxa och endstå, så frampt dem skulle blifva vägrat och förment medh siöstäders borgerskapet handla och sine varur emot deres köpmannegodz, som de der kunna finna något lideligare och bättre köp och pris opå, att förbyta.

9. H. k. M:t finner och den sidste upstäderne borgerskapets begäran och ansökiande, at skäriebönderne, som effter ordinantzien är effterlåtit at segla till upstäderne och der föryttra sin fisk, måtte förbiudas till andre än borgerskapet dem försällia, af lika consideration och beskaffenhet medh den förre, och kan h. k. M:t fördenksull sigh så litet till denne, som till den förre förklara och resolvera, uthan vill, at der medh så häreffter som för dette vant och brukeligt är, förhollas må. Dogh vill h. k. M:t handelsordinantzien med första öfverse låta och deruthinnan öfver ett och annat till städernes välständh, förkofring och opväxt stadga och förordna, som h. k. M:t det göriligen pröfvar.

P(er) B(rahe); H(erman) W(rangel); C(las) F(leming); A(xel) O(xenstierna); G(abriel) O(xenstierna).

¹ Se ofvan N:o 104, sid. 233.

113. Förmyndarstyrelsens förordning om skärkarlarnes handel i Stockholm. Stockholm den 28 juni 1642.

Riksregistraturet 1642, januari—juni, fol. 724 v.—727. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* II sid. 338 ff.

Placat och förbudh om skärkarlarnes seglatz och handel uti Mälaren.

Vi Christina etc. gøre vitterligit, att, såsom vi oss altidh till det högste hafve vinlagdt alt det, som våre trogne undersåtares och ricksens inbyggiares så å landet som i städerne näring och tilväxt förorsakar, att befordra och tvärt emot alt det, som en redeligh näring och förbättringh hindrar eller och förvirrar och för-mänges, att ordenteligen före komma, botha och afskaffa; altså, sedan vi hafve befunnidt, att den genomfarten i Stockholm, som skärkarlarna en tidh bort åth hafve brukat i Mälaren medh deras båtar och fisk att förbyta i spannemål medh allmogen, blifver icke allenast missbrukad och till städernes förderf och undergångh an-norledes användt, än den i begynnelsen hafver varit ment, uthan förorsakar mycken förvirringh, landzköp och annat slikt emot lagh och laga stadgar, så och städernes välfångne privilegier, och gör dessföruthan allmogen i gemen ingen ringa skada; ty städerne äre derigenom intet bättrade, uthan när man rätt saken betrach-tar, så föres genom de olaga hampner och landzköp all borgerligh näringh uthur städerne, som doch effter lagh och laga stadgar dit borde vändas och dragas; sielfve skärkarlerne blifva lenge på resan och sväfva kringh i landet icke uthan försumelse i de-ras hus och hem näring, och den gemene man å landet, som för-medelst spannemålens och andre varors förväxlingh köpslagar, blif-ver och köper alt dubbel dyrt, som doch mycket bättre köpas kunde, der allt ordenteligen tillginge och ingen behöfde sin tidh försumma, uthan kunde på en beqväm orth, der alle man sam-mankomma och hade valet anten att stutza eller köpa, hvar och en för skäl nödhtorfteligen blifva försord; vår högstärade salige käre herfader, christeligh i åminnelse, hafver detta medh åthskil-lige ordinantzier söckt att botha, först i Örebro *anno* 1614, och sedan i Ubsala år 1617¹ regulerat farten genom Stockholm i Mälaren och den opstäderna tilbundet, förbiudandes alle andre hampner,

¹ Båda tryckta i *Stiernmans Commerceförordningar* I sid. 591 ff. och 690 ff.

såsom och ingom androm samma genomfart beståendes uthan blotta skärikarlarna, men så hafver hvarken den ene eller den andre sigh lenge der vedh hållit, uthan skärekarlarne taget allestädz hampn vedh hofmanne-, preste- och bondhegårdar, ochså Ålandzboerne sampt flere ifrån Finlandh medh deras skutor lopit op och brukat föreskrefne fart tvert emot ordinantzierne och så landz som stadz rätt, ingen till nytta, men alle riksens inbyggjare, som det angår, till förfångh och skada, så och till laghs och respective privilegiers förkrenckelse, hvarföre vi och detta ärandet medh vårt elskelige ricksråd h hafve öfverlagdt och gott funnit, att till beständigt förekomma alle de olägenheter, som sigh af samma genomfart och der opå föliande och grundade landzköp förordsaka, skulle her effter alle skärekarlar, som komma medh fisk uthur skären, så och alle Ålandzboer och de, som i finske skären bo och effter stadgar eller sedhvana bruka Stockholms seglationen, stadna östan till vedh Stockholm och anten taga deras hampn vedh vanlige bron vedh staden eller och vedh östermalmen uti den der till förordnade hampnen; och de, som uthur Uplandh, Vässmannelandh och Sudermannelandh komme, eller andre, som medh skärikarlarna att handla i Mälaren vane äre, läggia till västan till i staden och Munckebroen eller vedh västermalmen vedh der till förordnade broar och tompter. Och skole så väl almogen, vedh Mälaren boandes, som skärikarlarna, Ålandzboerne och de uthur Finlandh der uti Stockholm köpa och sällia för reda penningar eller förbyta sin emellan spannemål, salt torsk och strömmingh till deras behof uthan Stockholms borgerskaps hinder eller insago. Till hvilken enda, att alt destе bättre och lättare må tilgå, är och skall Norre malm på både sidor om berget blifva vedh siön medh gode broer och hampner försed, och vägar göras igenom Brunckebergh, att almogen beqvämbiligen kan komma till hvar annan och bära eller föra öfver, hvadh den ene den andre afköper. Och på det icke härmedh någon förvirringh i handelen och borgerligh näringh må införas, då skall detta frije köpslagande och förväxlingh icke sträckia sigh vidare än till spannemål, salt torsk och strömmingh, så och reda penningar, men alle andre varor köpas och sällias effter lagh, laga stadhgar och stadhsens *privilegia*. Seden så vele vi och, att denne friheten icke skall vara hela året omkringh, men hafva tiden lämpat till den årstiden, som skärikarlarna mäst pläga komma öfver och bonden hafver fådt sin sädh i hus, nembligen först, att almogen på begge sidor niuter så här effter som här till i alt köpande och

säliande fri marcknadens rätt och rättighet i Stockholm, emedan den ifrån *Michaelis* dagh i tre vekor opå står; dernäst att allmogen i lika motto niuter föreskrefne frihet i köpande och förväxlingh emellan sigh uti penningar, spannemål, salt torsk och strömmingh två månader för frimareknaden, begynnandes ifrån den 1 *augusti* in till den 29 *septembris*, som är *Michaelis* dagh och frimareknaden angår, och så elfve dagar effter marcknaden; skall altså detta frije köp och byte vara i 3 månader ifrån den 1 *augusti* in till den sidste *octobris* inclusive¹. Och måge af alle stender, enkannerligen presterskapet, upstäders borgerne, bergsmän, menige allmoge af Uplandh, Vessmannelandh, Sudermannelandh samt dess angrentzande och skärikarlerne, så och Ålandhzboar och Finnar frit och obehindrat niutas och brukas till deres tarf och förbättringh. Men så snart föreskrefne tidh uthe är, då rätte sigh hvar och en effter landz- och stadzlagen, så och sin egen hafvande rätt, och undhgelle, hvadh rätten medhgifver. Fallor nu något före i varande denne friheten, som icke uthan rättegångh köpande och sälliande emellan skilias kan, sådant stånde till vår öfverståthållares samt borghmästare och rådz kendzlo och domb. Detta hafve vi således föruth våre trogne undersåtare velat vetta låta, på det hvar och en må deste bättre kunna i tidh rätta sine saker der effter. Biudandes här medh och befallandes alle och hvar och en, som detta angår, att rätta sigh här effter och för skada taga till vara. Till yttermera etc.

P(er) B(rahe). C(las) C(hristersson) Horn. C(las) F(leming).
A(xel) O(xenstierna). G(abriel) Ox(enstierna).

¹ Om frimarknaderna, se N:o 104, sid. 233 ff.

114. Förmyndarstyrelsens resolution på stadens besvär angående inkvartering, skärgårdsbornas handel vid Mälaren, handelsparteringen m. m. Stockholm den 1 juli 1642.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Märke efter det bortfallna sigillet mellan texten och underskrifterna på sid. 5.

H. k. M:tz nådige svar och förklaringh oppå borgmestere och rådz i Stockhollm inlagde punchter.
Datum Stockholm den 1 julii anno 1642.

H. k. M:t hafver dess trogne undersåthere, borgmästare och rådih i Stockhollm, igenom dess fullmächtige uthskickade herredagsmän effterskrefne punchter föredraga låtet, hvar opå h. k. M:t sigh, som föllier, nådigst hafver velat förklara.

1. Besväre sigh underdånigst h. k. M:tz undersåthere, borgmestare och rådih, öfver inqvarteringen, såsom af hvillken borgerskapedt icke ringa hinder uthi deres handteringh och näring föruthan annan oro och öfverlast tillvexer, ödmiukeligen begärandes derföre blifva förskondte och lisade. H. k. M:t hafver denne deres begiären taget i nådigh consideration och, såsom h. k. M:t vell kan pröfva och erachta, hvadh olägenhet, som dess undersåthere här af ändstår, ty vill och h. k. M:t af den kongliga försorgh, som h. k. M:t för dess undersåtheres välfärdh alltidh och städze drager at befordra och främia dem uthi det, som dem ländet till förkofringh, nytte och vellständh, och deremot effter möijeligheten af vägen rymma, hvadh dem kan tryckia och besväre, hafva i åtanker bemälte frije inqvarteringh medh förderligeste, som möijeligit är, att afskaffa och ophäfva och borgerskapedt således derföre lisa och förskona.

2. Gifve borgmestare och rådih tillkänna, att skäriekarlerne, som löpa medh deres fisk op i Mälaren, drifva stort landzköp och opfylla landet medh odugeligit och opackadt godz, och altså i underdånighet anhålle och begära, at bemälte skäriekarler må påleggias sin fisk här i staden till borgerskapedt försällia och föryttra. Nu, såsom handels ordinantien, anno 1617 författadt och beskrefven, förmår och innehåller, at bemälte skäriekarler må fritt och lofligit vara, visse hambner opp i Mälaren medh sin fisk besökia och den der till landt- som köpmannen försällia och emot spannemål förbytha, ty kunne h. k. M:t fuller falla betänkeligit,

hvardh de igenom bemälte handels ordinantie äre privilegierade opå och de nu en rund och långh tidh tilbaker obehindrade hafve åthnutit, nu och vedh denne tidh dem afskära och betaga, icke dess mindre i consideration och betrachtande af dett oskick, som vedh bemälte schäriekarlers upseglande städerne icke till en ringa skade och hinder uthi deres näringh och bärgning sker och föröfvas, icke finner denne borgmestere och rådz begären oskäligh och irraisonabel, hvarföre vill h. k. M:t detta ärendet uthi tanker och åminne hafva och effter saksens nöga öfverleggiande och skärskådan här uthöfver stadga och förordna, såsom h. k. M:t det skäligt och practicabelt finner.

3. Alldenstundh handelsparteringen är här i Stockholm så vida anställt och bracht på banen, at borgerskapedt hafve sikh till visse sorter af varurne förbundet¹, alltså är deres underdånige begären, det andre städers borgerskap, som jämpte desse besökia frimarknaderne uthi landhet, måge blifve tilholdne sikh bemälte handelsparteringh beqväma. Nu, såsom h. k. M:t hafver för detta dess order och befallningar här öfver afgå låthet, alltså vill h. k. M:t icke annars dess undersåthere, borgerskapedt uthi städherne, hafva tilltrodt, än at de, så vida det elliest på en och annan orth sikh giöra och practicera låther, skole sikh effter högstbemälte k. M:tz villie och befallningh hörsammeligen rätta och accomodera. H. k. M:t vill icke deste mindre, på fall och uthan förhoppningh at dhetta icke blefve af dem tilbörliken attenderat och i acht taget, å nyo dess strenge befallningar och ordre till magistraten uthi städherne häruthöfver stella, at de vedh straff tillgiörandes denne k. M:tz förordningh excutera.

4. Såsom ett stort flärdh, bedrägeri och försnillande sker uti miöl- och hököp, alltså är borgmestere och rådz ansökiande, att det lösa miölmätandet må uthi en viss vicht förvandlas; sammalunda och att ett vist mått eller skrinna måtte ordnas, hvar-effter landtmannen måtte vara förtänkt sitt hö at sällia. H. k. M:t finner denne deres begären funderat och skäligh och vill medh förderligste öfver dedt ena som det andra stadga och förordna, som h. k. M:t vill, at der medh uthöfver hela rikedt skall förhållas.

5. Klage borgmestere och råd, at många leggja till medh sine skuther och farkoster vedh Norre och Södre mallmer sampt

¹ Påbud om handelsparteringen i Stockholm utfärdades 1635 och 1641 af öfverståthållaren och magistraten. Tryckta i *Lagerström, Stockholms stads ordinantier.* sid. 32 ff. och 80 ff.

Ladugårdzlandet at derigenom måga draga sigh unden hambnepningernes erleggiande, begiärandes, at sådent må bothat och afhullpit varda. H. k. m:t vill detta ärendet låtha komma opå dess öfverstädthållare an, sampt borgmestare och rådز försichtighet och åhåga befallat hafva sådent att retta och förekomma, som de det skäligest och giörligen finna.

6. Mådhan köpet på veden år ifrån år stegras, af den orsak at den mycket till fremmande orther varder uthskeppadt, alltså achter h. k. M:t icke oskäligt på borgmestere och rådز begiären, anfordran och underdånige påminnelse helt uthforslen af veden förbinda. Men alldenstundh sådhent faller h. k. M:t af serdeles considerationer betänkeligit, ty gillar och approberer h. k. M:t fast mera thet andre borgmestere och rådز förslagh at beleggia vedhen medh någon tull eller annat, at derigenom kan uthforslen, hvar icke helt förhindrad, doch graveradt och besväradt blifva, effter som h. k. M:t borgmestere och rådз vill hafva tillstådt af hvar fämbn vedh, som af fremmande eller inländske köpmän uthskeppas, en Orts richsdaler uthi tolago at anamma.

7. Borgmestare och rådз begäran at förbiuda, det upstädersboerne icke måge taga bropenningar af det godz, som opå deres stadzbroor kommer och Stockhollmsboerne tillhörigt är, kan h. k. M:t icke billiga eller dem deruthinnan villfara, uthan vill, at de effter den förklaringsh, som h. k. M:t öfver bemälte bropenningar nu på denne richsdagh opstädersborgerskapedt hafver gifvet, dem erleggie och betale.

8. Moderationen på tullen beläggande, som de ansökie och begiere at må vederfaras dem, som villa bruka den spanske handeln, nu såsom h. k. M:t månde för någon tidh tilbaker dess undersåthere, borgerskapet här i Stockhollm, medh ett *privilegio* och tullförmedlingh opå det sallt, som de sielfve medh egne skepp och farkoster hempta af förste handen, såsom uthur Spanien och Frankrike, alltså vill h. k. M:t förmoda, at dem häruthaf en mächtig nytta och förkofringh skall tillväxa, der de bemälte handel rett och tillbörligen taga vedh handen. Medh större och amplere *privilegio* och frihet dem benåda, låter sigh nu och för denne tidh intet giöra och practicera.

9. Hwadh deres försträchninger vedkommer, som de någre år tillbakers hafve giordt till cronan, vill h. k. M:t dess och cronones cammer *collegio* i befallning gifva, at de inquirere, pröfve och öfverleggie, hvadh skäl som borgerskapedt till bemälte sin skulldfor-

dringh kunne hafva at framvisa, och at de måge uthi allt det, som h. k. M:t och cronan vidh denne åhängiande svåre krigslast tilldrägeligit är, medh betalningh och contentement ihugkomne blifva.
Actum ut supra.

Oppå högstbemälte h. k. M:tz vegner af h. k. M:tz sampt Sveriges rikets respective förmyndere och regeringh underskrefvet.

Per Brahe
Grefve till Vissingsbårg
S. r. drätzet.

Chlas Christersån Horn
i rigsmarskens stelle.

Clas Flemingh
i r. amiralens stelle
mpria.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler *mp.*

Gabriel Oxenstiern
Frihärre till Möreby och Lindhålm.
S. r. skattmästare.

Samuell Andersson *mpria.*

115. Förmyndarstyrelsens donationsbref på stenhus vid Munkbron.
Stockholm den 28 augusti 1643.

Original i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref.* — Sigill (se under N:o 93) mellan texten och underskrifterna på sid. 1.

Vi Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes uthkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finlandh, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermannelandh etc., göre vitterligit, att, aldenstundh igenom profviantz mestarens Hindrich Olssons brått och begångne otrohet uthi sitt kall och ämbete är till oss och chronan hemfallet dett stenhuset, som honom tillhörde och vestan till ved Munkebron är beläget, hvarföre hafve vi, uthi consideration och betrachtande, dett här uthi vår residentz stad Stockholm medh gatur och gränders rättande hafve våre trogne undersåther, borgemästare och råd, varit förorsakade att låta rifva några hus och sålunda staden till dennes lösen uthi täm-

melig skull satt och fördiupat, skänkt och gifvit, såsom vi här med och i detta vårt öpne breffs krafft skänke och gifve till vår stadh Stockholm förbemälte hus, som under oss och chronan är förfallit, gifvandes stadz magistraten i våld och macht dett att försällia och där med göra och låta såsom stadzens fasta egendom samt värdet till bemälte gjorde skull och giäldz afbetalning använda. Der alle, som vederbör, hafve sig effterrätta, icke tillfogandes vår stad Stockholm här emot hinder och men. Till yttermera visso är detta med vårt secret och våre samt Sveriges rikes respective förmyndares och regeringz underskrift bekräftat. Datum Stockholm den 28 augusti anno 1643.

Per Brahe,
Grefve till Visingsbårg.
S. r. dråtzet.

Chlas Christersån Horn,
i r. marskens stelle.

Clas Flemingh
i r. ammiralens stelle
mpria.

Pär Baner,
i rikscanzlerens stelle.

Gabriel Oxenstiern,
Frihärre till Möreby och Lindhålm.
S. r. skattmästare.

116. Förmyndarstyrelsens resolution på städernas besvär rörande landsköp, varumått m. m. Stockholm den 20 november 1643.

Riksregistraturet 1643 fol. 1199—1202. Tryckt i *Stiernman, Riksdagars beslut* II sid. 1032 ff.

H. k. M:tz nådige svar och förklaring oppå de puncter, som samptlige städerna i gemen hafve uthi underdånighet andraga låtit.

H. k. M:t hafver låtit sigh föreläsa sine trogne undersåtheres, samptlige städernes, allmänne besvär och *postulata*, som af deres uthskickade fullmechtige till denne beramade och nu väl öfverståndne riksdagh så skriff- som muntligen är föredragit, sådant

allt noga intagit och öfverlagt och där på sigh således velat allernådigst förklara, som föllier:

1. Efter som städerne i gemen uthi dess inlagos förste punct sigh besväre och klage öfver dedh förderf och oändelige landzköp, som allestädes i landzenderne af åthskillige ståndzpersoner, enkanerligen chronones och förlänings fougderne, lagläsare, skrivvare, inspectorer öfver lille tollarne och andre sådane under margehandasken öfves och drifves, hvilcket landzköp somblige af dem där medh justificerat, att någre af allmogens uthgifter äre sådane, som till chronans och deres herrers nytto i ander pertzedler förvandlas måtte, och under sådant föregifvande måste allmogen gifva, hvadh varur de hälst begäre, efter som uthi Norlanden, särdeles Österbotten, blifva mäst alle pertzedler förvandlade uthi tiära, i Västergöthlandh uthi oxar och annorstädes efter landzens lägenhet uthi andre sådane fordelachtige pertzedler; öfver detta skole och bemälte personer låta igenom dem, som under deres commendo äre, oppköpa allt, hvadh till handel och vandel kan vara nyttigt, och sådant under chronans och fresemanna frihet uthi olaga hampnar uthskeppa, förtagandes och afskärandes der medh städerne all deres näring och tillförsel, dem till merckeligit hinder uthi deres oppkompst, så och entlige ruin och undergång, efftersom detta allt uthförligare och medh flere omständigheter i åfvanbemälte inlago ihugkommit och klagat är; nu såsom städerne hafva och åffta tillförende, särdeles uthi nästförleden riksdagh, sigh besvärat öfver slik olaga handel, och dem åthskillige gånger, men då i synnerhet, är gifven der på sådan resolution af h. k. M:t, som saksens beskaffenhet hafver syntz fordra, såsom och ordre och befallningar uthgången till landzhöfdingarne i provincierne sampt flere, som vederbör, att de näst annan deres ämbetes plicht skulle låta sin åhåga vara, thed sådan förfängelige och olaga handel och landzköp måtte rättas och skaffas böther på och igenom laglige medel afhiälpas: altså hade h. k. M:t förmodat, att städerne skulle hafva i medler tidh blefvit i denne sak förmedelst här öfver gifne resolution och uthgångne befallningar klagelös stälte och ingen ytterligare orsak gifvas öfver sådant förderfveligit missbruk att klaga och h. k. M:t besvära, men så förnimmer doch h. k. M:t icke uthan ifver och misshag, att hvarken lagen, h. k. M:t:tz sampt framfarne konungars välfattade ordinantzier, hälsosamme stadgar och välmente intention till att befordra städernes oppkompst och dem vidh dess rättighet erhålla, icke äre vordne medh sådan nit och alfvar, som sigh bil-

ligt hade bort och saksens nödtårft fordrar, i acht tagne och exequerade. H. k. M:t vill fördenskull hafve sigh refererat på förre order och resolution, *anno* 1642 här öfver gifven¹, intet tviflandes, att där den blifver uthi tillbörlig acht tagen och af dem, som vederbör, medh en tidig, skarp, och alfvarsamb execution fullfölgt, och städerne på deres sida intet förbigå att sökia till omberörde orimligheters ordentelige afskaffande riksens cammar collegium och landzhöfdingarne om tillbörligh assistens och biståndh, att då förberörde egenvilligheter snart skulle stå till att afhiälpa. Men i fall att nogon af landzhöfdingerne kunde falla betänckeligit att räckia uthi en eller annan förfängelig händelse städerne på deres skälige anhållande handen uthi thed, hans kall och embete honom tillbinder, då måge städernes magistrat gifva h. k. M:t der om tillkänna och förvänta dess nådige resolution och på deres sida icke uthur act låte eller något försumma, som till föreskrefne oordnings inställande och städernes opkompst tiänar, uthan sådant alt medh tidig ifver och alfvar drifva, så vida de dedh effter lagh, städernes välfångne privilegier och ordinantzierne skylliche äre att göra, sigh vachtandes, att de siälfve icke igenom deres exempel gifva orsak, tillfälle eller anledning till något, som gode ordningar omkull kasta och till hinders äre.

2. Anlangande samtliga städernes underdånige påminnelse om deres förre ingifne besvär angående den oppehåldning, som kiöphandelsståndet sker medh betalningen för deres uthborgade godz, så, aldenstundh h. k. M:t icke mindre af åthskillige andre, som esomåftast ifrån alla orther sollicitera och öfverlöpa h. k. M:t om manebref, än elliest förmedelst städernes på näst förleden riksdagh insinuerade puncter, omständigt är repræsenterat vordit, huruledes kiöphandelen och *commercia*, som äre *nervi societatis civilis*, blifva turberade och merkeligen försvagade der igenom, att köphandelsståndet varder igenom långlige executionsmedel tillhollit sine creditorer uthan opskåf att betala, oachtadt att bemälte ståndh sin betalning för uthborgade varor svåra långsampt och orichtigt af många dess debitorer hafver att förvänta, så hade och h. k. M:t, påminnandes sigh nådigst den resolution, som städerne i gemen på förberörde förre riksdagh här öfver meddelt blef, gerna velat i medler tidh, kiöphandelsståndet till befordran, fatta där om medh riksens rådz råde en viss stadga, så handelsmännen som deres de-

¹ Resolution af den 25 januari 1642. Se ofvan N:o 112, sid. 249.

bitorer till rättelse, men effter sådant ännu icke för margahanda hinder och riksens åliggiande ärender hafver kunnat stellas i vercket, och ligväl i sigh siälft rättvist och billigt är, att hvar och en, som nogon gäldh och skuldh hafver att fordra, må blifva hulpen till sin betalning, dy vill h. k. M:t uthi betrachtande, att konungen äger effter lagh käranden, som bref hafver å annan om gäldh, rätt göra, påminna och befala dem, som executionen öfver omberörde saker förtrodt är och i händer hafver, ded de uthan anseende till personen förrätta sitt ämbete och räckia hvariom och enom handen till all skäl- och lagligh assistence, till dess h. k. M:t kan gifvas någon bättre tidh och tillfälle att tänckia på andre tiänlige medel och vägar till omberörde besvärs afhiälpande, då h. k. M:t vill hafva städernes anliggiande i denne sak uthi ett nådigt åminne.

3. Effter som h. k. M:t så nu som för detta underdånigst är föredragit vordit thed förfång och bedrog, som mångom sker förmedelst vanmätt medh miöl och hö, och sigh der på allernådigst förklarar hafver, att der öfver en viss order skulle blifva författat, hvilcken bemälte vanmätt och der under öfvad flärdh kan stå till att föreböija och afhiälpa, så vill h. k. M:t vara der på betänckt, att thed medh första må blifva i vercket ställt.

§ 4 handlar om handelskompanierna; § 5 om tull- och accisordningarnas efterlevande.

H. k. M:t förblifver elliest sine trogne undersåthere i samtliga städerne boendes medh konungslig gunst och nåde bevågen. *Actum etc.*

P(er) B(rahe). G(ustaf) H(orn). C(las) F(lemming). A(xel) O(xenstierna). G(abriel) O(xenstierna).

117. Förmyndarstyrelsens donationsbref på del af Muncklägret.
Stockholm den 20 april 1644.

Original på pergament (49 × 39 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. Sigill, liknande det under N:o 93 nämnda, i metallkapsel, hängande i gulblå silkessnodd.

Vi Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vändes uthkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finland, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanneland etc., giöre vitterligit, att, efter som vår hufvud- och residensstadh Stockholm sigh dageligen förmerar och på folck och bärgerskap så vida tilltager, att icke allenast siälfve staden och dess förstäder, uthan och de andre platzer, som vi tillförende bemälte vår residensstadh till uthvidgande och bebyggning nådigst undt och efterlåtit hafve, nu för trånge falla och intet tillräckie åth så många, som lust hafve där på byggia och bo vele, hvarföre, såsom vi giärna si och spörre våre städers, enkannerligen merbemälte vår residensstadz tilltagande, oppväxt och förmering och oss så för vårt dragande höge konungslige kall skuld, som elliest den naturlige kiärlek, vi drage till alle våre trogne undersåtere, altidh benägne befinne att te och bevisa dem all gunstigh och skiäligh befordran uti alt dedh, som icke mindre dem och städerne kan lända till förkåring, populering och oppbyggande änn som oss och chronan till heder och styrckio, altså och på dedh de alle, som ifrån andre orthor hit anlända och lust hafve här att bo och sigh husligen nedsättia, måge hafva någon beqvämligh platz och orth att byggia sine hus och gårdar på, dy hafve vi af gunst och nåde bevilliadt, skänckt och gifvit, efter som vi och härmed i detta vårt öpne brefs krafft nådigst bevillie, skäncke och gifve merbemälte vår stadh Stockholm till dess ytterligare uthvidgande och bygnings platz en del af Munckelägret, nembligen alt ifrån östre udden och in till stac-kettet, som nu där oppsatt är, af hvilcken platz oss ellskelige våre trogne undersåtere, Stockholms stadz magistrat, skall hafva fullkomligh macht och tillstånd efter öfverstädthållarens förordning och gottfinnande att uthdela, försällia, så och för skiäligh tompörer opplåta dem, som där på hus och gårdar byggia vele och förmå, deres visse tompter, där de byggia och bo kunne, hvilcke och skole vara förplichtade samma tompter, som dem i så måtto inrymbde och efter mål tilldelte varda, ordenteligen och efter den afritning,

som där öfver giord är, att bebyggia medh hus och gatur. Särdeles och i synnerhet skall bemälte Stockholms stadz magistrat befrita sigh om att kunna besättia denne omberörde plattz medh allehanda nyttige och gode handtvärcksmän och den förordning giöra, att de icke anten medh någon oskiäligh tomtöre, tax eller contribution måge besvärade och därigenom förorsakade blifva deres handtvärck att öfvergifva och sigh på andre orter nedsättia, uthan heller bruka däruthinnan en skiäligh moderation och alle handtvärcksmän sålunda handhafva och tractera, att de där af måge fatta hogh, lust och villia deres handtvärck medh nit och alfvar att fortsättia och excolera. Och efftersom ofvanbemälte del af Munckelägret är uth medh siön belägen och en beqväm ort att inrätta gode vattuvärck uppå, så skall och uti lika måtto merbemälte stadz magistrat medh tomtpernes uthdelning sålunda förordna och disponera, att alle embetzmän, som deres embeten medh någre vattuvärck behöfve att drifva, måge blifva fram för alle andre närmast siön och vattnet medh sådane tompter accomoderade och försedde, hvarest de medh godh beqvämlighet och uthan någors hinder och intrång deres manufacturer idka och öka kunne. Här alle, som vederbör, hafve sigh att effterrätta. Till yttermere visso är detta medh vårt secret och våre sampt Sveriges rikets respective förmyndares och regerings underskrift bekräftat. Gifvit uti Stockholm den 20 aprilis år effter Christi bördh ettusend sexhundrad och på dedh fyratijonde färde.

Per Brahe

Grefve till Visingsbårg,
S. r. drätzet *mp.*

Jacobus De La Garde

S. r. marsch.

Carl Gylldenhielm

Riks ammiral.

Axell Oxenstierna

S. r. cantzler *mp.*

Gabriel Oxenstiern

Frihärre till Möreby och Lindhålm
S. r. skattmästare.

Nilla N. Tungell.

118. Kristinas bemyndigande till öfverståthållaren Knut Posse att upplåta åt staden en plats på Helgeandsholmen. Stockholm den 19 april 1645.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref.* — Söndrigt sigill (se under N:o 93) på sid. 4, där det tjänat till försegling af det hopvikta brevet. Utanskrift till *vår och Sveriges rikets tro man, rådh och öfverstådhollare på Stockholms slott sampt lagman öfver norre Finlandz lagsagu, edle och välborne her Knut Posse till Hellekis och Hammarshoug.* Därbredvid antecknad, dels: *Ankommit den 23 aprilis*, och dels: *K. Mitz bref om en del af Norre strömar till hamn, insinuerat i rätten den 26 april 16(4)5.* Tryckt i *Handlingar till frågan om Helgeandsholmens ifrågasatta reglering*, sid. 37.

Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vendes utkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finland, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanland. Vår synnerlige ynnest, nådige villia och benägenhet medh Gudh alzmechtig tillförene. Efter som, herr öfverstådhollare, at magistraten här i vår hufvudstadh Stockholm hafver hos oss i underdånighet anhollet om en viss platz på Norreström till lastadie för vedh och andre saker, som komme och anlände öster efter till Norremalm, derföre hafve vi af gunst och nådhe, så och till accommodera staden och serdeles Norremalms förstadh ther medh, undt och effterlåtet them en vår och cronones platz, som nu stå nogre träbygningar och bodar opå och bevånas af nogre handtverker, liggiande norr om lille canalen, in till qvarnen och slachtarhuset. Och fördenskuld är här medh vår nådige villie och befallning, at I samme platz staden inrymme och husen ther på afrymma låta, till förberörde tarf och nödtorft. Hvilket vi eder till effterrettelse icke vele förholla. Befalle edher her medh Gudh alzmechtig, synnerlig nådeligen. Af Stockholm den 19 aprilis år 1645.

Christina.

119. Kristinas donationsbref på tomter vid Norrström. Stockholm den 20 november 1645.

Original på pergament (56 × 40 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — Sigill, liknande det under N:o 93 nämnda, i träkapsel, vidhängd medelst två breda silkesband, det ena gult, det andra blått. Skriften delvis mycket svag. Tryckt i *Elers, Stockholm II*, sid. 76 ff. och i *Handlingar till frågan om Helgeandsholmens reglering*, sid. 42 ff.

Vi Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vändes utkorade drottningh och arffurstinna, storfurstinna till Finland, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermannelandh etc., göre vetterliget, at, såsom vi för dette hafve destinerat och förärat denne vår hufvud- och residentzstadh Stockholm nogen platz och ort vedh Norreström, ofvan och nedan Store Brogatun, till lastadier och der tillhörig allmänne väg och gatu, norre förstaden serdeles till bättre commoditet i ladande och lossande af båthar och åthskillige tillförsler så ur Mälaren som Östersjön, alt-så hafve och vi till fullbordan af samme vårt löffte och görliget beteende af vår nådige benägenhet emot våre trogne undersåtere, borgemestere och råd, så och gemene män af borgerskapet och invånarne här i vår stadh Stockholm och dess förstäder och deres förkofringh i alle skälige måttor af gunst och nåde undt, skenckt och gifvit, effter som vi hermedh och i dette vårt öpne brefs krafft unne, skenke och gifve Stockholms stadh för sigh och sine förstäder till en fast och oryggeligh egendom, oklandrat för oss, våre effterkommande och Sveriges crono, till everdelige tider at niuta, bruka och beholla desse våre och cronones tompter och platzer, vedh Norreström belägne, och äre effterfölliande, nembligen först väster om Norrebro inn tomt och platz på Mälaren ifrån Zacharias snöremakeres tomt inn till Norreström, hvilken platz staden skall nyttia och bruka till lastadie, effter som dit båtar och skutor kunne anlända ur Mälaren; sedan öster om Norrebro en tomt och platz till allmänne vägh och gatu ifrån denne förbemelte västre lastadie nedh till östre lastadien, och är bredden oppe emillan vårt och cronones qvarnhus och secreterarens Anders Gyldenklous i byggingh stående stenus sexton alnar, men sedan blifver vägen allt bredare, ju länger den går och kommer neder öster åth siön ifrån Gyldenklous tomt och platz intill Bryggerihollmen, ther och bredden nedre norr om Gyldenklous platz begriper uthi sigh den tomt söder om Bryggerihollmen, som våre och cronones gamble och nu merendels nederrötte träbodas stå opå och vidh lägenhet kunne borttages;

men längden på denne väg och gatu sträcker sigh ifrån Store Brogatun öster uth alt nedh i siön, längs uth medh Gyldenklous tomt och platz ett hundrade och femtio alner; och skall blifva öster om broänden den östre lastadien, derföre och ingen skall hafva tillståndh och macht öster om at byggia nogre hus, bodar eller andre byggninger, effter som ey heller staden, mycket mindre nogen annan skall vara effterlätet bemälte lastadier och deremillan löpande allmänne väg och gatu medh hus och byggninger bebyggia eller bebyggia låta. Men at oplagra strömen under allmänne vägen och lastadiegatun, at den alltidh blifver under broen hollen ren och löpande emillan Mälaren och Östersiön, der till skall staden vara förobligerad, dock så at icke gräfves Gyldenklous hus till skada. Och ändogh vi uthi så berörde måtto hafve bebreffvat vår stadh Stockholm desse platzer vedh Norreström, så vele vi likvell herunder icke hafva begrepne vårt och cronones qvarnhus eller fisket i Norreström eller Bryggerihollmen, utan desse alle vara och blifva oss och cronan i alla måtto förbeholdne. Men ther vi framdeles finne gott at flyttia vårt bryggeri från bemälte hollme till nogen annan beqvemb ort, så skall staden medh samme hollme fram för nogen annan blifva beneficieradt till hamn för sumpfiskerne och fiskeblöteri, effter som vi och i medler tidh vele i kraft af dette vårt öpne bref hafva tilllätet, at staden må och skall till berörde ända niuta siön öster och norr omkringh vår och cronones Bryggerihollme till hamn åth sumpefiskerne. Uthöfver detta hafve vi och undt, skenckt och gifvit, effter som vi hermedh och i dette vårt öpne brefs kraft unne, skenke och gifve offtabemälte vår stadh Stockholm den tompten och platsen, som slachtarehuset står opå, alt ifrån qvarnehus östre gafflen nedh till bryggehus västre gafflen, hvilken platz och tomt staden skall reparera, bebyggia och häfda till och effter den intention, som der medh är ment och resolverat till slachte- och kötmångleri. Vi biude fördenskull her medh alvarligen alle, som oss medh trohet och lydno äre förplichtade och för vår skuldh vele och skole göra och låte, at icke tillfoga vår stadh Stockholm eller dess förstäder heremot hinder eller intrångh i nogen måtto nu eller i tillkommande tider. Till yttermera visso hafve vi dette medh egen handh underskrifvit och vårt kongelige secret bekrefftat. Gifvit opå vårt slott Stockholm den tiugunde dagh i *novembris* månad år effter Christi bördh ett tusende sexhundrade på det fyrationde och fempte.

Christina.

120. **Kristinas interimistiska bekräftelse på stadens privilegier.**
Stockholm den 29 januari 1646.

Original på pergament (54 × 35 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. —
 Sigill, liknande det under N:o 93 nämnda, i träkapsel, fästad med gulblå
 silkessnodd.

Vi Christina, medh Gudz nådhe Sveriges, Göthes och Vendes
 uthkorade drottningh och arffurstinna, storfurstinna till Finlandh,
 hertighinna uthi Estland och Carelen, fröken uthöfver Inngerman-
 neland, göre vitterligit, att oss älskelige våre trogne undersåtare,
 borgmästare och rådth uthi vår residens stadh Stockholm, hafve
 låtit uthi underdånighet præsentera och te oss stadzens privile-
 gier och friheter, som framfarne Sveriges konungar och regenter,
 i synnerhet vår högstärade salige käre herr fadher, glörvärdigst
 uthi åminnelse, bemålte vår stadh gifvit, sampt våre för detta va-
 rande förmyndare och riksens regering honom å våre vägnar i
 vår minorenitet medh benådat hafve, ödmuikeligest begärandes,
 at vi berörde deres välfångne privilegier nådigest confirmera och
 stadfästa och staden der vidh erhålla ock handhafva vele. Nu
 såsom föreskrefne våre trogne undersåtares underdånige begä-
 ran och ansökande är i sigh sielft billigt och rättmätigt, altså
 hadhe vi och nu af dragande konungslige benägenhet till mer-
 bemålte vår stadh Stockholm gärna velat förberörde stadz privi-
 legier öfversi och effter dess behörlige öfvervägande staden medh
 vår fullkomlige confirmation benåda. Men aldenstund marge-
 fallige andre höghvårdande riksens ärender oss äfven vidh denne
 tidh så öfverhopa, at oss nu inthet gifs tidh eller tillfälle dem ige-
 nom si och så noga öfverläggia, som vi elliest gärna ville och
 stadzens gangn och nytta fordrar och kräfver, dy äre vi förorsaka-
 de vordne här medh till bättre tidh och lägenhet at låta anstå
 och bero. Allenest hafve vi för denne gång velat oss så vida derpå
 förklara, att vi borgemästere och rådth sampt menige borgerskap
 vele allernådigst skydda och handhafva vidh föreskrefne deres
 välfångne så gamble och urminnes som nye privilegier, fri- och
 rättigheter, jämväl ock låta dem icke mindre här effter än här
 till oturberat och obehindrat niuta alle deres intrader och in-
 komster, som är förskått, burgält, vågh- och tunnepenningar,
item sakörer, som på rådthstughun falla, så vidha dhe staden till-
 förene effterlåtne äre; såsom ock tolagh af alt främmande och
 inlänskt godz, accis af slachter, bakande och bryggiande sampt

bro-, hambn-, bom- och pålepenningar, medh hvadh mera som staden tillstår och till stadzens ingiälder erläggias bör och staden här till nutit hafver, härunder ock förståendes Norre förstadh, som medh staden conjungerad är, så ock den del af Ladugårdzlandet och Munckelägret, som under staden och dess jurisdiction lagdt och donerat är. Doch detta alt *provisionaliter*, till dess oss kan gifvas någon bättre tidh och lägenhet *in specie* och punctewis oss på merofftbemälte Stockholms stadz privilegier att resolvera och sålunda förklara, som vi då pröfve skall kunna lända samme vår stadh Stockholm och dess inbyggjare till så myckit mera och bättre näringsmedel, förkofring och tillväxt. Vi biudhe och befale fördenskull allom dem, som oss medh hörsamhet och lydno äre förplichtade och för vår skull vele och skole göra och låta, att dhe sigh här effter rätta, icke görandes Stockholms stadz magistrat eller andre dess invånare här emot hinder, men eller förfång i någon måtto, så kärt hvariom och enom kan vara vårt tilltal och hämdh at undvika. Till yttermera visso hafve vi detta med egen handh unnderskrifvit och vårt secret vitterligen här nedanföre hängia låtit. Gifvit på vårt slått Stockholm den tiugo nijonde *januarii* år ettusend sexhundra fyratijo och på dhet siette.

Christina.

Nills Tungell *mp.*

121. **Kristinas bref om sjö- och uppstädernas inbördes handel.**
Stockholm den 26 juli 1646.

Riksregistraturet 1646, fol. 1320 v.—1321 v. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* II, sid. 465 ff.

Resolution öfver handelen emellan siö- och uppstäderna.

Vi Christina etc. göre vetterligit, att, efftersom opstäderna hafva haft deres uthskickade här hos oss och underdånigst remonstreat den store åthskildnad, som nu är emellan siö- och opstäderna, enkannerligen däruthinnan att siöstäderna, särdeles vår residens stadh Stockholm, hafver en tidh borthåth varit fritt att bruka handel

och vandel i opstäderna, både till att där uthan någon åthschildnad sällia som köpa i marknadztidher allehanda godz och varur, men oppstäderna där emoth förbudt att försällia här i Stockholm åth någon fremmande de varor, som här gå igenom vågen, underdånigast anhållandes och bediandes, att däruthinnan en moderation göras måtte, så att siöstäderna anten förbiudas måtte vågen i opstäderna att niuta och bruka, lika som den är opstäderna förbuden i siöstäderna, eller och vågen på både sidor dem öppnat och frilåtas måtte, denne opståds borgarnes underdånige begäran hafve vi medh nåde förstådt och optagit, och sedan som vi orsakerne till vågens slutande här i Stockholm hafve noga öfverlagt och befunnit störste dels af denne vara af vågen rymbde, pröfvandes och därhos opstädernes underdånige ansökiande i sigh siälft skäligh, dy hafve vi denne sak communicerat medh borgmestare och rådth samt borgerskapet i Stockholm, och sedan som vi deres betänkiande där öfver hafve förstådt och intagit, hvilketdere dem på både sidor skulle finnas tilldrägeligast, anten att låta Stockholms vågen blifva slutin för opstäderna och opstädzvågen för Stockholms borgare eller och den på både sidor fri låtas att niuta och bruka, så hafve vi och ändteligen effter saksens noga öfvervägande för gått funnit och beslutit, att marknaden på både sidor skole må besökias, nyttias och brukas effter våre för dette uthgångne placaters innehåldh, men på thed icke någon confusion vidare måtte förorsakas, uthan att hvarthere parten blifva vidh sin näringh och handel, siöstäderna nembligen vidh seglatzen och opstäderna vidh deres landzhandel, derföre skall siöstädzborgarna vara här effter vågen i opstädzmarknarna der aldeles förbudin, och opstäderna allena effterlåtit dem att bruka och medh landtmannen köpslaga och handla uthan någon annans intrångh och förfångh, såsom och Stockholmsvågen så här effter som här till blifva opstädzborgarne så innan som uthan marknaderne tillslutin och förment, doch Koppbergshandelen och kopparens igenomförsel här under inted tillförståendes. Vi befalle fördenskull här medh alfvarligen vår öfverståhållare i Stockholm och landzhöfdingar på hvarthere orthen samt borgmestare och rådmän så i siö- som oppstäderna, att desse rätte sigh här effter, och de andre hälle där strångh handh öfver, att denne vår förordningh och stadga må obrotzligen af dem, som vederbör, blifva hållin och hörsamligst i akt tagen. Till yttermere visso etc.

Christina.

122. **Kristinas donationsbref på en tomt öster om norra förstadens torg. Stockholm den 18 februari 1647.**

Original på pergament (41 × 18 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — Sigill, liknande det under N:o 93 nämnda, i träkapsel, fästad med två silkesband, det ena gult, det andra blått.

Vi Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes uthkorade drottningh och arffurstinna, storfurstinna till Finlandh, hertiginna uthi Estlandh och Carelen, fröken öfver Ingermannelandh etc., göre vitterligit, att vi af gunst och nådhe, så och till förvidgelse af vår residentz stadz Stockholms Norre förstadz torgh och handelens beqvämlighet och förmeringh hafve undt, skänckt och gifvit, efftersom vi här medh och i krafft af dette vårt öpne bref unne, skäncke och gifve bemälte vår residentz stadh Stockholm en vår och chronones öster om Norre förstadens tårg belägen tompt, hollande i längden norr och söder etthundra alnar ifrån den långe tvärgatun nidh till Norreström, men i bredden ifrån torget österuth siuttijo alnar både oppe vidh gatun så väll som nedher vidh strömen, till en fast och oryggeligh egendomb, oklandrad för oss, våre effterkommande och chronan, att niuta och beholla till everdelige tidher. Här alle, som vederböre och för vår skuldh vele och skole göra och låta, hafve sigh att effterrätta, icke görandes merbemälte Stockholms stadh häremot hinder eller intrångh i nogon motto, nu eller i framtidhen. Till yttermera visso hafve vi dette medh egen handh underskrifvit och vårt secretz underhängiande bekräfftat. *Datum* på vårt slott Stockholm den adertonde dagh i *februarii* monad år Christi ett tusende sexhundra på dett fyretijonde och siunde.

Christina.

123. **Kristinas donationsbref på hela Munklägret, Långholmen och Beckholmen. Stockholm den 27 mars 1647.**

Original på pergament (55 × 34 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. Sigill, liknande det under N:o 93 nämnda, i svarfvad benkapsel, hängande i blågul snodd.

Vi Christina, medh Gudz nådhe Sveriges, Göthes och Vändes uthkårade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finlandh, hertig-

inna uthi Estlandh och Carelen, fröken öfver Ingermanneland, göre vitterligt, att, efftersom vi gärna och behageligen si och spörre, huruledes vår hufvud- och residens stadh Stockholm dageligen sigh förmerar och på folck, borgerskap och invånare nu mera så tilltager, att icke allenest sielfve stadhen och dess förstäder, uthan och dhe andre platzer, som vi tillförende bemälte vår residens stadh till dess uthrymme och bebygning nådigst undt och effterlätit hafve, nu för trånge falla och inthet förslå och tillräckia vele åth så många, som lust hafva der på att byggia, bo och sigh husligen nidsättia, nu såsom städernes här tilltagande, opväxt och förmering, är vår och landzens heder och styrckio, och hvar och en välbetänkt öfverhet altidh gärna der hän trachtar, huruledes dess städer och land må väl blifva bebygdt, populerat och uthi all redelig närings medel tilltaga och sigh förkofra, altså ock vi, så för vårt dragande höge konungslige kall skull som elliest den naturlige affection, som vi drage till alle våre trogne undersåtare, sampt åhåga om dheres oppkomst, välstånd och godhe accommodament befinne oss altidh så myckit benägnare att te och bevisa dem all gunstigh och skälig befordran uthi alt det, som icke mindre dem och städerna kan lända till förkofring, populering och opbyggjande än som oss och chronan till heder och styrckio, och fördenskull, på dhet de alle, som ifrån andre orter hit anlända och lust hafva här att byggia och bo och sigh husligen nidsättia, måge hafva någon beqvämlig platz och orth att byggia sine hus och gårdar opå, dy hafve vi af gunst och nådhe undt, skänkt och gifvit, som vi ock här medh i krafft af detta vårt öpne bref nådigst skänckie och gifve till och under bemälte vår stadh Stockholm till dess ytterligare uthvidgande och bygnings platz först hele Munckelägret, så väl den del, stadhen för detta och år 1644 förunt är¹, som det öfrige i hele dess omkritz, dhe tompter allena undantagandes, som allerede af oss åth en eller annan *in particulari* förmedelst våre special bref kunne förunte och gifne vara; sedan ock det ene tegelbruket, som nu på Munckelägret står och gent öfver Långholmen opbyggt är; *item* skänckie och gifve vi ock till staden hele Långhollmen, allenest oss och cronan förbehållit, att altidh så här effter som här till på vanlig och beqvämblig ort och ställe att hafva der vår tullplatz och så stor siöhampn, som till de anländande skutor och båthar, af hvilkes innehafvande godz tullen erläggias skall, vill behöfvas; i lika måtto

¹ Se ofvan N:o 117, (sid. 266).